

UDK: 263:241.62  
Pregledni članak  
Pripremljen u siječnju 2006.

## REFLEKSIJE O TEOLOGIJI ŠABATA

Raoul Dederen

### SAŽETAK

#### **Refleksije o teologiji šabata**

Pitanje šabata obuhvaća puno više od mehanike držanja pravog dana kao svetog dana počinka i bogoslužja. U suštini, to je pitanje vjerovanja ili nevjerovanja u Isusa Krista kao Tvorca i Otkupitelja, kako je otkriveno u Pismu; stoga to utječe na buduće usmjerenje nečijeg cjelokupnog života.

U ovom članku želim prvo ukratko razmotriti temeljno teološko značenje šabata kako je shvaćeno u Pismu, i, drugo, prodiskutirati kako ovaj dan odmora baca svjetlo na obrazac čovjekovog temeljnog držanja u prisutnosti Boga i bližnjih.

**Ključne riječi:** *Šabat; Subota; teologija-šabata*

Premda kratka rasprava poput ove ne može pružiti zadovoljavajuće odgovore na sva pripadajuća pitanja, bit ću potpuno zadovoljan ako mogu pridonijeti našem uzajamnom razumijevanju teoloških dimenzija i praktičnih implikacija pitanja kojima se bavimo. Jer mislim da će jedan od naših najvažnijih zadataka biti razotkrivanje i uvažavanje implikacija zapovijedi o šabatu za modernu teološku misao i praksu u crkvi danas.

## Temeljna tvrdnja o Bogu

Istražimo prvo značenje počinka šabata kako je shvaćeno u Pismu. Sada se općenito priznaje da je tjedni šabat bio "sigurno vrlo drevan" i da pripada najranijim slojevima izraelske religije.<sup>1</sup> I premda su predložene brojne hipoteze o njegovom podrijetlu,<sup>2</sup> ipak je malo svjetla pridodano biblijskom zapisu koji ga povezuje sa stvaranjem svijeta.<sup>3</sup> Uređivanje čovjekovog života tako da uključuje počinak na sedmi dan jedinstveni je element izraelskog poimanja vremena.<sup>4</sup>

Uvjerljivo najčešće spominjan od svih dana o kojima se govori u Starom zavjetu,<sup>5</sup> šabat je temeljni element biblijske religije.<sup>6</sup> Spomenut je triput u svezi sa stvaranjem svijeta: jednom u narativu o stvaranju u Postanku<sup>7</sup> i dvaput kao temelj zapovijedi o šabatu.<sup>8</sup> Ovo je vrlo značajno kad se ima na umu da se doktrina o Stvaranju tiče temeljnog odnosa između Boga i svijeta, odnosa koji je u samom srcu i središtu kršćanskog evanđelja. Ideja da je Bog Tvorac uistinu je jedna od temeljnih tvrdnji o Bogu koju su biblijski pisci,<sup>9</sup> te kršćani nakon njih, smatrali nezamjenjivim temeljem na kojem počivaju ostala njihova vjerovanja.<sup>10</sup> Dovoljno je zanimljivo

- 1 Roland de Vaux, *Ancient Israel* (London, 1961.), str. 479. Vidi također J. J. Stamm, "Dreißig Jahre Dekalogforschung," *Theologische Rundschau* NF27 (1961.): 189-237, 281-305; Ernest Jenni, *Die theologische Begründung des Sabbatgebotes im Alten Testament*, *Theologische Studien* 46 (Zurich, 1956.), str. 10-13; H. Rowley, *Men of God* (London, 1963.), str. 1-36; J.-J. Stamm and M. E. Andrew, *The Ten Commandments in Recent Research* (Napperville, 111., 1967.), str. 22-35; J. Guillen, "Nuevas aportaciones al estudio del sabado," *Estudios Biblicos* 26 (1967):7-89.
- 2 Za korisna istraživanja, vidi De Vaux, *op. cit.*, str. 475-479; N.-E. A. Andreasen, *The Old Testament Sabbath*, SBL Diss. Ser. 7 (Missoula, Mont., 1972.), str. 1-16.
- 3 Post. 1:1-2:3
- 4 "Je mehr man sich in die Literatur über den Ursprung des Sabbats vertieft, desto eindrucklicher wird einem die Einzigartigkeit der israelitischen Institution des Sabbats," napominje Jenni u *Die theologische Begründung*, str. 10. Vidi također E. G. Kraeling, "The Present Status of the Sabbath Question," *American Journal of Semitic Languages and Literatures*, 49 (1932.-1933.):218-228.
- 5 Pojavljuje se oko 50 puta, prema Ernest Jenni, *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament* (Munich, 1971.), 1:710. "Das Wort 'Sabbat,'" precizira Jenni, "begegnet im Alten Testament knapp über hundertmal." - *Die theologische Begründung*, str. 4.
- 6 Biblija se više bavi vremenom nego prostorom. Poklanja više pozornosti naraštajima, događajima, zemljama, stvarima i povijesti, nego geografiji. U Bibliji vrijeme ima samo po sebi značenje, koje je barem jednako značenju prostora.
- 7 Post. 2:2-3.
- 8 Izl. 20:11; 31:17.
- 9 Za biblijsku doktrinu o Stvaranju vidi Ps. 33:6-9; 89:11, 12; 90:1, 2; 146:5-7; 148:1-6; Iza. 40:26-31; 44:24-26; Ivan 1:1-12; Djela 14:15-17; 17:22-31; Rim. 1:18-23; Kol. 1:16-20.
- 10 Za širu raspravu o tom pitanju vidi Langdon Gilkey, *Maker of Heaven and Earth* (Garden City, N.Y., 1959.), osobito pogl. 1 i 2.

to što na prvim stranicama Biblije, u središtu onoga što nam biblijski svjedoci kažu o Bogu kao Tvorcu, otkrivamo po prvi puta pojam šabata. Tako shvaćen, te zato što je on eminentno otkrivenje Božje naravi i Njegove nakane,<sup>11</sup> biblijski šabat donosi *teologiju* u strogom značenju tog termina, odnosno, pruža nam doktrinu o Bogu, o Bogu kao Tvorcu neba i zemlje, te o čovjekovom konačnom cilju u Njemu.

## Božanski počinak – njegove implikacije

Kako bi to razjasnili, razmotrimo samu biblijsku izjavu. Izvještaj Postanka potvrđuje da je na šesti dan, stvorivši nebo i zemlju i čovjeka, Bog zadovoljno pogledao na svoje djelo Stvaranja. Vidio je da je “sve što je načinio” bilo dobro, čak “vrlo dobro”.<sup>12</sup> Mojsije određeno naznačuje da je u tom trenutku Bog postavio temelje šabatu počinovši na sedmi dan: “Tako bude dovršeno nebo i zemlja sa svom svojom vojskom. I sedmog dana Bog dovrši svoje djelo koje učini. I počinu u sedmi dan od svega djela koje učini. I blagoslovi Bog sedmi dan i posveti, jer u taj dan počinu od svega djela svoga koje učini.”<sup>13</sup>

Da je Bog počinuo nakon svog djela Stvaranja jest činjenica podcrtana s jednakom jasnoćom u četvrtoj zapovijedi Dekaloga: “Sjeti se da svetkuješ dan subotni. Šest dana radi i obavljaj sav svoj posao. A sedmoga je dana subota, počinak posvećen Jahvi, Bogu tvojemu ... Ta i Jahve je šest dana stvarao nebo, zemlju i more i sve što je u njima, a sedmoga je dana počinuo. Stoga je Jahve blagoslovio i posvetio dan subotni.”<sup>14</sup>

Niti u jednom od ova dva primjera ne radi se o božanskoj odluci da počine u smislu ostavljanja nečeg nedovršenim. Niti su ideje umora i odmora radi obnavljanja snage povezane s ovim božanskim počinkom.<sup>15</sup> Naglasak je na dovršenju – dovršenju aktivnosti, funkcije. Božje djelo i Stvaranje bili su dovršeni u trenutku kad je On uzeo vrijeme za počinak.<sup>16</sup> Jer premda su nebo i zemlja uistinu bili dovršeni, Božje se djelo nije završilo. Završetak se zbio kad je On počinuo sedmog dana, tako čineći šabat definitivnim dijelom Stvaranja. Tek je onda njegovo djelo završeno.<sup>17</sup>

Koje su implikacije ideje božanskog počinka sedmog dana Stvaranja? Dopustite da ukratko spomenem dvije od njih. Prvo i najvažnije, ovdje se bavimo doktrinom o Bogu, s teologijom, ne antropologijom. Ono što imamo pred nama nije sirovi antropomorfizam, koji od čovjeka dolazi k Bogu.<sup>18</sup> Niti je to pokušaj nalaženja božanske potvrde za već postojeći tjedni odmor dajući

11 Kao što je zadržavajuće izveo Karl Barth, *Church Dogmatics* (Edinburgh, 1956.), osobito III/1, III/4, I/1, II/1, IV/1. Dugujem Barthovoj dubokoj studiji šabata nekoliko osnovnih koncepata predstavljenih ovdje. Za uvod u Barthovo gledište o toj temi vidi James Brown, “Karl Barth’s Doctrine of the Sabbath”, *Scottish Journal of Theology* 19 (1966.), str. 409-425.

12 Post. 1:31.

13 Post. 2:1-3.

14 Izl. 20:8-11. Tema Božjeg počinka spominje se opet u Izl. 31:17.

15 Da bi se Tvorac umorio i trebao počinka besmisleno je biblijskim piscima. Vidi, primjerice, Iza. 40:28. “On je počinuo, ne kao netko umoran, nego kao zadovoljan s plodovima svoje mudrosti i dobrote i manifestacijama svoje slave”, napominje Ellen G. White u *Patriarchs and Prophets* (Mountain View, Calif., 1913.), str. 47.

16 Termini *svršiti* i *učiniti* koriste se četiri puta u svezi sa šabatom u Post. 2:2, 3.

17 M.L. Andreasen *The Sabbath: Which Day and Why?* (Washington, D.C., 1942.), str. 43-45.

18 De Vaux, *op. cit.*, str. 481.

mu četvrto mjesto u skupu od deset zapovijedi. Argument, definitivno teološki, jest potpuno suprotan, od Boga k čovjeku, a ne od čovjeka k Bogu. Pismo započinje izvještajem o Stvaranju i s božanskim počinkom u kojemu je čovjek milostivo pozvan sudjelovati.

Tako se izjavljuje najznačajnija teološka istina, naime, da je počivanjem na šabat Bog otvoreno iskazao svoju želju da uđe u osobni odnos sa svojim stvorenjem. Daleko od toga da bude zadovoljan samo stvaranjem svijeta i čovjeka, pa ih pusti da sami kuju svoju sudbinu, dok bi on sebi uzeo poziciju nezainteresiranog promatrača, Bog je želio supostojati s čovjekom i to je izrazio na najsmisleniji način, naime, ustanovljujući šabat i onda pozivajući čovjeka da sudjeluje u Njegovom počinku i blagoslovu.<sup>19</sup> Uistinu, ovaj sedmi dan, od Boga blagoslovljen i posvećen, bio je “dan kao milost svijetu”.<sup>20</sup> Bio je “načinjen za čovjeka” i predan njemu, kao što je i sam Krist obznanio.<sup>21</sup> Gerhard von Rad je ispravno ukazao da je ovaj božanski počinak “u svakom pogledu novost zajedno s procesom stvaranja”.<sup>22</sup> Bog je došao u čovjekov svijet i došao je ostati.

Jasno, u Pismu se Stvaranje ne smatra bezvremenim otkrivenjem koje se odigralo u uređenom prirodnom toku, nego kao povijesno djelo Boga koji započinje povijest – povijest koja je shvaćena kao dijalog između Boga i čovjeka.

To ukazuje na drugu teološku implikaciju biblijskog koncepta božanskog počinka na kraju procesa Stvaranja: Bog, zato što je Bog povijesti, također je Bog zavjeta i obećanja. Čovjek je cilj Stvaranja; ali Stvaranje, zato što znači zajedništvo, jest također poslušnost, partnerstvo u zavjetu. Ovaj zavjetni odnos, snažno naglašen u Pismu, iznova potvrđuje zadivljujuću bliskost stvorenja Stvoritelju. On svjedoči, s jedne strane, Božji suverenitet u povijesti,<sup>23</sup> Njegovu dobrotu i odanost s Njegovim narodom zavjeta,<sup>24</sup> dok s druge strane poziva čovjeka na odanost – odanost izraženu, između ostalog, u njegovom zahvalnom držanju počinka šabata, “znaka” njegovog zavjeta.<sup>25</sup> To podcrtava religijski karakter šabata, koji više nije samo Božji dar,<sup>26</sup> nego i dan “Gospodu”,<sup>27</sup> šabat “Gospodnji”,<sup>28</sup> dan “svet Gospodu”<sup>29</sup> i posvećen njemu. Kao što je to izrazila Ellen G. White: “Njegovo svetkovanje treba biti čin zahvalnog priznanja od strane svih koji trebaju prebivati na

---

19 Komentirajući tvrdnju iz Postanka da je Bog “blagoslovio sedmi dan i posvetio ga” (Post. 2:3), Jenni ukazuje da “zbog ovog blagoslova Bog stavlja sile živote u ovaj dan. To je uistinu dan kad Bog želi ući u zajedništvo sa svojim stvorenjima, a zajednica s Bogom znači život. Zbog toga što je blagoslovljen, ovaj dan zauzvrat postaje blagoslovom”. *Die theologische Begründung*, str. 29. Vidi i Walther Zimmerli, *Die Urgeschichte, 1. Mose 1-11*, 1943. str. 102.

20 G.C. Berkouwer, *The Providence of God* (Grand Rapids, 1952.), str. 62.

21 Marko 2:27.

22 Gerhard Von Rad, *Genesis: A Commentary* (Philadelphia, 1961.), str. 60.

23 Jer. 27:5.

24 Pogl. 31:35-37.

25 Izaija 56:4, 6 povezuje počinak šabata s čvrstim držanjem saveza, a Ezekiel 20:12, 20 ukazuje na njega kao “znak” između Boga i Njegovog naroda. U Izlasku 31:12-17, počinak šabata označuje se kao “znak” Izraelu da je Bog njegov Posvetitelj. Onoga tko odbacuje ovaj znak kršenjem šabata i Bog odbacuje (reci 14, 15).

26 Izl. 16:29.

27 Lev. 23:3. Izl. 16:23, 25; 35:2.

28 Lev. 23:38.

29 Izl. 31:15.

zemlji, da je Bog njihov Tvorac i njihov zakoniti Suveren; da su oni djelo Njegovih ruku i podanici Njegove vlasti.”<sup>30</sup>

Time se ne kaže da ovaj dan omogućava koristi Bogu ili osigurava Njegova prava. Ali na taj dan, kojeg je On izdvojio, Božja se prisutnost osobito manifestira. On u potpunosti pripada Njemu i dolazi potpuno i na poseban način pod Njegovu Gospodstvo.<sup>31</sup> Šabat se mora shvatiti upravo u ovom svjetlu odnosa između Boga i čovjeka, između Boga i Njegovog naroda. Ono što ovom danu daje puninu značenja jest ova nepojmljiva intimnost između Stvoritelja i stvorenja, Oca i sina.

## Motivi za svetkovanje šabata

Ali usmjerimo sada našu pozornost na značenje počinka šabatom i na ulogu koju on igra u vjerovanju i praksi kršćanskih zajednica. Koji su osnovni motivi za svetkovanje šabata?

**Dan počinka.** - Kako bismo odgovorili na ovo pitanje, želim razmotriti različite formulacije biblijske zapovijedi o ovom posebnom danu. U Izlasku 20 šabat je povezan s počinkom prilikom Stvaranja: “Sjeti se da svetkuješ dan subotni. Šest dana radi i obavljaš sav svoj posao. A sedmoga je dana subota, počinak posvećen Jahvi, Bogu tvojemu. Tada nikakva posla nemoj raditi ... Ta i Jahve je šest dana stvarao nebo, zemlju i more i sve što je u njima, a sedmoga je dana počinio. *Stoga* je Jahve blagoslovio i posvetio dan subotni.”<sup>32</sup>

Dakle, prema četvrtoj zapovijedi šabat je prije svega dan počinka. On se treba posvetiti jasnim stavljanjem svakog posla u stranu. Tako će se čovjek podsjetiti makar jednom u sedam dana na svoju stvorenost i na činjenicu da odvojen od Boga ne može shvatiti sebe ili naći pravi odnos prema svom poslu. Šabat je vrijeme tokom kojeg čovjek svoj rad dovodi do mirovanja, dan na koji se on prestaje truditi da stekne za život i dopušta Božjoj milosti da bude prva i posljednja riječ u njegovom životu. To je dan na koji se on potpuno predaje Bogu i stavlja sebe bezrezervno i bezuvjetno na raspolaganje Bogu.<sup>33</sup>

Šest dana svakog tjedna, što bi se reklo, svijet pripada nama. Za šest dana mi možemo udariti svoj kreativni pečat na stvari i činiti ih izvršiteljima naše volje. Ali sedmoga dana mi trebamo posvjedočiti da, nakon svega, svijet nije naš, nego Božji, da mi nismo vlasnici i gospodari, nego samo Božji vazali. Naše svetkovanje šabata potvrđuje činjenicu da živimo i radimo samo po Božjoj milosti, da je on naš Vlasnik i Gospodar, i da Ga mi takvim priznajemo. Naše počivanje na taj dan jest demonstracija počasti Bogu, objavljivanje da je On Tvorac i Gospodar svijeta i nas samih.

Čovjek treba stalni podsjetnik ovog odnosa između transcendentne dobrote i suverenosti Božje i naše suštinske stvorenosti.<sup>34</sup> Jer ako Bog nije središte našeg života, potrebe nas kao stvo-

---

30 White, *op. cit.*, str. 48.

31 Upravo u kontekstu šabata narativ o Stvaranju po prvi puta koristi izraz *svet*. Zemlja i nebo su proglašeni “dobrim” (Post. 1:12, 18, 21, 24), čovjek “vrlo dobrim” (redak 31), ali šabat sedmog dana bio je “posvećen”, odnosno, “svet” (pogl. 2:3).

32 Izl. 20:8-11.

33 Riječi proroka protiv posla na šabat proturječe prirodnim ljudskim težnjama da učine svoj život sigurnim ili nadodaju izobilju života neprekidnim, non-stop radom.

34 Za Willy Rordorfa, izvorni šabat je bio društveno-etička institucija koja pruža počinak i osvježanje. On smatra religijsku dimenziju kasnijim dodatkom. Vidi njegovu *Sunday* (Philadelphia, 1968.), str. 15-18, 45-

renja nagnat će nas da nešto drugo uzmemo za središte, i tako iskažemo našu odanost nečem lažnom.<sup>35</sup> Korespondirajući Božjem počinku, počinak šabatom ne znači prikupljanje snage nakon mukotrpnog rada, nego jednostavno prestajanje i suzdržavanje od daljeg posla. Na šabat čovjek ne pripada svom radu; on odbacuje svoju autonomiju i potvrđuje Božju vladavinu nad sobom.

Ali premda se zapovijeda prestanak od posla, to nikako nije sve što se traži. Posvećen Bogu kao Tvorcu, ovaj dan postaje "desetina" vremena, baš kao što su desetina od nečije zarade, prvi-jenac od stada i prvine žetve bile desetina od rada drugim danima.<sup>36</sup> Počinak šabatom tako izražava posvećivanje našeg postojanja i vremena Bogu, baš kao što je Hram u Jeruzalemu izražavao posvećivanje prostora.<sup>37</sup> Tako, premda se neupitno zahtijeva prestanak rada, šabat se sastoji od nečeg većeg nego što je to tjelesni odmor; to je "sveti" dan, dan koji se treba "svetkovati". Njegova svetost proizlazi iz Božjeg počivanja tog posebnog dana tjedna Stvaranja i iz njegovog posvećivanja.<sup>38</sup> Isto tako, čovjeka se usmjeruje da ga i on svetkuje. Kao *imago Dei*, čovjek zna i slijedi volju i primjer svog božanskog Oca. Stvarnost *imago Dei* implicira *imitatio Dei*.<sup>39</sup>

**Dan radosti.** - Postoji i drugi osnovni motiv za svetkovanje šabata, naime kao dana radosti, podsjetnika na otkupljenje. Ponovljeni zakon 5:15 povezuje zapovijed o šabatu sa sjećanjem na izraelsko ropstvo u Egiptu i potonje spasenje. Nakon što je Izrael podučan da "obdržava i svetkuje" šabat,<sup>40</sup> zapovijed nadodaje: "Sjeti se da si i ti bio rob u zemlji egipatskoj i da te odande izbavio Jahve, Bog tvoj, rukom jakom i ispruženom mišicom. *Zato* ti je zapovjedio Jahve, Bog tvoj, da držiš dan subotni."<sup>41</sup> Ovdje je razlog svetkovanja šabata radosno potvrđivanje da je Bog izbavio Izraela iz robovanja u Egiptu. Svakog se šabata Izrael imao sjetiti da je Bog njihov osloboditelj, da je On okončao njihovo robovanje. Gospod zavjeta, koji ne trpi druge bogove i vlada nad svim stvorenjem, koji je kao Tvorac zapovjedio da Njegov narod svetkuje šabat, bio je također Izbavitelj Izraela. Budući da ih je izbavio iz Egipta, On im je "zato" zapovjedio da obdržavaju šabat. Povezivanje šabata s otkupljenjem ne može se promašiti.<sup>42</sup>

54.

35 "Da se šabat uvijek držao, ljudske misli i osjećaji uvijek bi stremile njegovom Tvorcu kao objektu šovanja i služenja i nikada ne bi bilo idolopoklonika, ateista ili nevjernika", napominje Ellen G. White (*The Story of Redemption* [Washington, D.C., 1947.], str. 382, 383).

36 Ukazujući da je u slučaju počinka šabata ono posljednje, a ne ono prvo, posvećeno Bogu, A.M. Dubarle napominje: "Dar vremena, dovršen posljednjeg dana tjedna, a ne prvog, kao što je bio slučaj u darivanju materijalnih dobara, imao je učinak posvećenja cijelog vremena, utoliko što je ono težilo prema danu su-sreta s Bogom". "La signification religieuse du sabbath dans la Bible," in *Le Dimanche*, Lex Orandi 39 (Paris, 1965.), str. 52. Vidi također Matitihu Tsevat, "The Basic Meaning of the Biblical Sabbath." *Zeitschrift für die Alttestamentliche Wissenschaft* 84 (1972.):454.

37 Jean Danielou, *The Bible and the Liturgy* (South Bend, Ind., 1956.), str. 223.

38 Izl. 20:11.

39 Vidi u ovoj točki H. K. LaRondelle, *Perfection and Perfectionism* (Berrien Springs, Mich., 1975.), str. 69-72.

40 Pnz. 5:12.

41 Redak 15.

42 U verziji zapovijedi o šabatu u Ponovljenom zakonu, čini se da je počinak izraelskih robova i domaćih životinja (redak 14) glavna svrha počinka šabata. Da bude jasno, ima i drugih primjera u Ponovljenom zakonu gdje su robovi pozvani radovati se s Izraelcima u njihovom slavljenju pravoga Boga (vidi Pnz. 12:12, 18; 16:11, 12, 14), čime se pokušava podcrtati čovjekovo intrinzično dostojanstvo. Ali u tom slučaju Bog se mnogo više brine za motiv povijesti spasenja. Izraelci će jamčiti svom robu ovaj dan počinka jer je Bog

Tvrđnja iz Ponovljenog zakona ne znači da je Mojsije smatrao Stvaranje nedostatnim razlogom svetkovanja šabata, niti to predstavlja dodatak stranog elementa uspomeni na izvorni počinak prilikom Stvaranja.<sup>43</sup> Mojsije jednostavno uvodi dalji razlog Božjeg prava da pozove Izrael na držanje šabata. Riječima Gary Cohena: "Izvorno stvaranje izvelo je čovjeka Bogu iz nepostojećeg; otkupljenje izvelo je čovjeka Bogu iz izgubljenog!"<sup>44</sup>

Analogija je kršćanima toliko očita da ne treba puno razrade. Dostatno je reći da naše otkupljenje, kao kršćana, nije ništa manjeg značenja nego što je bilo za stari Izrael. Izbavljeni od robovanja grijehu<sup>45</sup> i đavolu,<sup>46</sup> mi smo novo "stvorenje".<sup>47</sup> Pozvani smo odjenuti novu narav, "stvorenji po obličju Boga",<sup>48</sup> koji nas je načinio i s kojim ulazimo u novo zajedništvo. I u Starom i u Novom zavjetu nalazimo neraskidivo jedinstvo između Božjeg djela Stvaranja i Njegovog djela otkupljenja. Ovo jedinstvo, jasno izrečeno u ulomku iz Ponovljenog zakona, izraženo je još snažnije u Hebrejima 4, gdje apostol, u kontekstu šabata Stvaranja, potiče svoje čitatelje da uđu u vjernički počinak.<sup>49</sup>

Tako, kao uspomena na Stvaranje i znak otkupljenja, šabat postaje simbolom Božje dvostruke aktivnosti kao Tvorca, jer on objavljuje Njegovu silu stvaranja svemira i Njegovu silu ponovnog stvaranja u ljudskoj duši.<sup>50</sup> Ovo jedinstvo stvaranja i otkupljenja jasno je izraženo u jednom od najizrazitijih odlika novozavjetnog svjedočanstva o Kristu, naime, da je Krist proglašen izvršiteljem i prvog i drugog stvaranja: On je stvaralačka Riječ kroz koju je Bog sve stvorio.<sup>51</sup>

---

izbavio Izraela iz ropstva u Egiptu i doveo ih u počinak Obećane Zemlje. Vidi Jenni, *Die theologisch Begründung*, str. 16-19.

43 Zamijetite u ovom ulomku podsjetnik na već postojeću zapovijed, kako je naznačeno u retku 12: "Dan subotni obdržavaj i svetkuj, *kako ti je naredio Jahve, Bog tvoj*."

44 "The Doctrine of the Sabbath in the Old and New Testaments", *Grace Journal* 6 (proljeće 1965.): 10.

45 Titu 2:14; Ef. 1:7; Kol. 1:14; Heb. 9:11-22.

46 Ivan 16:11; Heb. 2:14-18.

47 2 Kor. 5:17; Gal. 6:15.

48 Ef. 4:24.

49 Vidi posebno retke 1-5, 8-10. Istina je da se kršćanska pobožnost i misao najviše bave Božjom spasonosnom aktivnosti koja je otkrivena u Isusu Kristu. To je u temelju našeg znanja o Bogu kao Ocu ljubavi, našoj nadi u spasenje. Ali tko je taj Bog koji je uzvišeno pravedan i pun ljubavi, koji nas sudi i otkupljuje, ako ne Tvorac neba i zemlje? Evandeoska obećanja spasenja ukorijenjena su u biblijskoj doktrini o Stvaranju, jer Stvaranje je Božja aktivnost kojom definiramo što mislimo pod riječju "Bog". Bez ovog transcendentnog aspekta Boga koji ga opisuje našoj vjeri kao izvor sveg postojanja, Njegov sud i ljubav bili bi nam krajnje nevažnim, a obećanje otkupljenja neizvedivim. Njegovo obećanje da će otkupiti je "dobro" samo ako Bog jest Tvorac sila koje vladaju našim životom. Kršćanska vjera zahtijeva da Bog koji spašava bude također Bog koji nas je doveo u postojanje. Samo ukoliko vjerujemo da je Bog Tvorac možemo vjerovati da On ima silu da nas ponovo stvori, odnosno, da nas otkupi, jer otkupljenje je u suštini čin stvaranja. To je zadržavajuće izveo Gilkey, *op. cit.*, str. 79-82, 231, 234.

50 "Dan svijetu kao znak Boga kao Tvorca", šabat "je također znak Njega kao Posvetitelja", napominje Ellen G. White u *Testimonies to the Church*, 9 sv. (Mountain View, Calif., 1948.), 6:350. Ovo jedinstvo Stvaranja i otkupljenja odlučno stavlja biblijsku poruku spasenja izvan svih dualističkih religija koje spasenje smatraju oslobođenjem iz stvoreneoga svijeta, a ne obnovom svijeta.

51 Ivan 1:1-18, Hebrejima 1:1, 2 i Kološanima 1:15-17 poistovjećuju na različite načine stvaralačku mudrost i riječ Tvorca s Isusom Kristom. Postoji također očita referenca na Kristovu ulogu u Stvaranju kad se riječi "kroz" Isusa Krista dodaju riječima "od Boga" iz 1 Korinćanima 8:6.



Svetkovanje šabata, koje osvježuje u našim umovima istinu o božanskoj stvaralačkoj sili, daje smisao i stvarnost onim opetovanim novozavjetnim izjavama da je sve načinjeno kroz Krista i kako bez Njega nije ništa načinjeno.

Svakog sedmog dana, na šabat, kršćanin je, kao i drevni Izrael, osobito pozvan sjetiti se da je Bog izbavitelj koji je okončao svako robovanje i tlaku. Kršćaninu svako iskustvo šabata svjedoči činjenicu da njegov Gospod je Tvorac i da ga je On oslobodio da ga više nijedna sila ne nadvlada, čak ni smrt. U našem proklamiranju i svetkovanju šabata stoga će uvijek biti snažnog i radosnog potvrđivanja Stvaranja: potvrde da su svijet i čovjekov život u suštini dobri,<sup>52</sup> i potvrđivanja da je Isus Krist živi Gospodar crkve, Gospod Stvaranja, otkupljenja i dovršenja.

**Dan nade.** - Ovo nas vodi k trećem motivu za svetkovanje šabata. Premda Postanak 1 i 2 čine Stvaranje početkom svega – a šabat je njegov spomen – vjerovanje u Stvaranje nije svedeno na puku protologiju, na puku doktrinu o podrijetlu svijeta i čovjeka. Stvaranje je također čin sadašnjosti i ostaje vjerno sebi sve do časa eshatološke obnove. Zbog toga je šabat, dan odmora i radosti, također i dan nade.

Ovaj dan koji označuje osnovnu činjenicu da Bog je Tvorac, a čovjek je stvorenje također ostaje znakom stalne Božje prisutnosti u čovjekovom životu, sve dok ne dođe dan kad će se potpuno zajedništvo s Bogom još jednom ostvariti. Tjedni je šabat onda podsjetnik drugog “dana Gospodnjega”,<sup>53</sup> kad će se dovršiti naše otkupljenje – kad će se vratiti Krist, naš Tvorac i Otkupitelj, kao suvereni Gospod i dovesti do konačnog dovršetka povijesti spasenja. Tako je šabat, spomen Stvaranja i izbavljenja, također i znak nade, iščekivanja Gospodina Krista da dođe u slavi na kraju vremena. On je znak nade koja radosno čeka potpunu slobodu Božje djece u budućnosti, slobodu i obnovu koju očekuje sve stvorenje.<sup>54</sup> Kao takav, on daje perspektivu, poticaj i dubinu cijelom čovjekovom životu – samom njegovom biću i poslu koji obavlja tokom šest dana svog vremena.<sup>55</sup>

Ali počinak šabata čak je i više nego samo pozitivan eshatološki znak. On je također znak koji već sada jamči sudjelovanje u onom na što ukazuje, jer već sada pruža predokus budućeg ulaska u Božji radosni počinak. On je uzorak, okus, isto kao i znak vječnog mira koji dolazi. Svaki šabat jest poput koraka ili medaša na dugoj crti obećanja koja prolazi kroz ljudske generacije prema vječnom šabatu – onom danu na kraju dana kad će prestati svako tlačenje i borba i čovjek dostići vrhunac počinka koji je u Bogu.<sup>56</sup>

52 Počinak šabata podsjeća čovjeka da su svijet i ljudski život suštinski dobri, da su oni Božja tvorevina, obdareni s mnogim divotama. Tako je šabat poziv na radovanje u Božjem stvaranju.

53 Šabat sedmoga dana jest dan Gospoda ili Gospodu. Međutim, vrlo često u Pismu izraz “dan Gospodnji” nosi vrlo jasnu eshatološku konotaciju. Vidi Iza. 13:9, Eze. 13:5; Joel 2:31; Amos 5:18; 1 Kor. 1:8; 5:5; Flp. 1:6; 2:16; 1 Sol. 5:2, 4; 2 Tim 1:12.

54 Rim. 8:20-22. Kao što je Bog u prošlosti učinio svoja moćna djela i pobijedio svoje neprijatelje kroz svoj inicijalni kreativni čin i oslobođenje svog naroda iz Egipta, tako On i sada postupa u konačnoj odlučnoj bitci koja treba uvesti u eshatološko doba.

55 Barth, *op. cit.*, III/1, str. 214.

56 Heb. 4:11-13. S Oscarom Cullmannom, Adventisti sedmog dana jasno prave razliku između novozavjetnog koncepta vječnosti kao vječnog vremena i poznatog filozofskog koncepta vječnosti kao suprotnosti vremenu, bezvremenost. Vidi Oscar Cullmann, *Christ and Time* (Philadelphia, 1950.), str. 61-80. U Novom zavjetu eshatološki počinak je opisan ne kao počinak negacije, nego sa strane čovjeka, kao vrijeme bogoslužja i slavljenja.



Iz tog razloga, iako sam potpuno na strani Karl Bartha u pogledu vitalnog značenja šabata kao simbola kontinuiteta i jedinstva između Božjeg djela u Stvaranju i u otkupljenju,<sup>57</sup> to je na potpuno drugačijim premisama. Barthova se pozicija temelji na teleološkoj interpretaciji prvih poglavlja Postanka koja apsorbira protologiju Izraela u njegovu soteriologiju i eshatologiju.<sup>58</sup> Odbacujući Adamovo izvorno stanje integriteta, Barth ne može reći da je Bog bio zadovoljan čovjekom dok je on funkcionirao u svojoj izvornoj povijesnoj stvarnosti.<sup>59</sup> Božji početak izvornog sedmog dana stoga se mora interpretirati telološki te također soteriološki, odnosno, kao predlika i inauguracija Kristovog otkupiteljskog djela.

Iako sa zadovoljstvom prepoznajem blisku povezanost između Stvaranja, otkupljenja i eshatologije, zapažam u njima kontekst povijesne stvarnosti čovjekovog pada, otkupljenja i obnove.<sup>60</sup> Prema mom gledištu, Novi zavjet, kao i Stari, smatra sve troje intrinzičnim dijelovima vječnog objavljivanja jednog Gospoda i Spasitelja Isusa Krista.<sup>61</sup> Sve troje ukorijenjeno je u istome Bogu, koji je Tvorac, Otkupitelj i Gospod.<sup>62</sup> Bog milosti, koji je i Gospodar Stvaranja i povijesti, tako je Prvi i Posljednji. Još određenije: kad Novi zavjet razmatra eshatološku obnovu svega, on ne govori o ovome kao o eventualnom ispunjenju Stvaranja, nego kao o konačnom obnovljenju Božjeg početnog Stvaranja koje je bilo uprljano grijehom. Stvaranje, otkupljenje i obnova svega idu zajedno. Kad se razmotre u kontekstu izvještaja Postanka shvaćenog kao povijesna realnost – grijehom uprljano Stvaranje, ali koje se ima obnoviti na “onaj dan” – eshatološke implikacije šabata sedmog dana dobivaju ogromnu aktualnost.

### Osvjetljavanje cijelog čovjekovog života

Promotren u kontekstu biblijskog podrijetla i njegovo suštinskog značenja i svrhe, šabat je dan susreta s Bogom. To je dan sjećanja, radosti i nade – dan u kojemu kršćanski vjernik iznova prima sve od Boga. Ali njegov utjecaj ide i dalje od toga.

Uistinu je upadljivo da je četvrta zapovijed nađena u Dekalogu točno kod artikulacije zapovijedi koje se bave službom Bogu i onih koje se bave našim bližnjima i svakodnevnim životom. Šabat je izgleda znak o tome što svi drugi dani trebaju biti, u tome da on definira i osvjetljuje čovjekov stav u svim njegovim djelima. Čovjekovi postupci – uistinu, sav čovjekov život – nalaze svoje istinsko značenje u kontekstu temeljnog stava označenog šabatom kao danom koji pripada Bogu. Mnogi kojima je postalo jasnim da se njihova vjera i život, doktrina i praksa, ne mogu razdvojiti, zapovijed uživanja u svetkovanju šabata mogu vidjeti, kako reče Hans W. Wolff, kao “arhetipski model za našu teologiju”.<sup>63</sup>

---

57 Vidi osobito Barth, *op. cit.*, III/1, str. 213-228; III/4, str. 47-72.

58 Vidi, primjerice, Barth, *op. cit.*, III/1, str. 218 i dalje.

59 Barth, *op. cit.*, IV/1, str. 508: “Biblijska nam saga govori da je povijest svijeta počela s ponosom i padom čovjeka. ... Nikada nije bilo zlatnog doba. Nema smisla tražiti ga. Prvi je čovjek odmah bio prvi grešnik.” Na isti način Barth poriče povijesnost Adamovog pada kao prijelaz sa *status integratus* na *status corruptionis*.

60 Za detaljniju adventističku kritiku Barthovih gledišta vidi LaRondelle, *op. cit.*, str. 69-86.

61 Otk. 1:17; 2:8; 22:13; 21:5, 6.

62 Kako je neupitno naznačeno u Kol. 1:15-20; Ef. 1:3-14.

63 Hans Walter Wolff, “The Day of Rest in the Old Testament,” *Lexington Theological Quarterly* 7 (srpanj 1972.):65.

Primjerice, praktički nema sumnje da je u srcu ideje šabata bogoslužje kršćanske zajednice. To ne znači da je sudjelovanje u bogoslužju ono što ovaj dan izdvaja i posvećuje,<sup>64</sup> nego da je šabat teško zamisliv bez sudjelovanja u bogoslužju.<sup>65</sup> Svetkovati dan Gospodnji ujedno znači okupiti se zajedno da bi se čula i proučila Božja Riječ, ispovjedila i podijelila kršćanska vjera, ponudila molitva i zahvalnost Bogu.

Ipak, bogoslužje šabatom ne može se pojmiti kao izolirani čin koji sklanja čovjeka od njegovog svakodnevnog svijeta. Nasuprot tome, ono je središte iz kojeg svaki dan tjedna prima svoje značenje i svjetlost. To je tako na barem dva načina.

**Relativiziranje čovjekovog djela.** - Šabat uključuje počinak – prestanak čovjekovog svakodnevnog posla, kao što smo ranije zapazili, i stoga je on također i ponavljajuće relativiziranje njegovog posla. Ovim iskustvom čovjek iznova uči lekciju da je Bog, a ne njegov posao, ukupni zbroj svega u njegovom životu. Šabat i implicitni prestanak rada jest Božje sredstvo ispravljanja čovjekovog krajnjeg povjerenja u svoj vlastiti trud. On je upozorenje protiv čovjekove opijenosti kad postane svjestan svoje snage i učinkovitosti. Šabat služi stavljanju čovjekovog truda u ispravnu perspektivu, tako da se čovjek okrene Bogu kao jedinom izvoru svog postojanja. Transcendirajući ljudski trud, koliko god da je dojmljiv, počinak šabatom kaže čovjeku na vrlo konkretan način: "Nije tvoj rad ili aktivnost ono što te spašava, nego Božja savršena milost. Ne drhti nad sutrašnjicom, niti se zaludi svojim postignućima. Bog daje svojim miljenicima dok spavaju. Traži prvo kraljevstvo Božje i njegovu pravednost i sve će ti se ostalo nadodati."

Teologija šabata stoga je teologija umjerenosti i trezvenosti. Ona poziva čovjeka da stekne ispravnu perspektivu o svojim zemaljskim postignućima, te ga nagovara da se suzdrži od davanja povjerenja svom radu, odnosno, samom sebi. To je također teologija milosti i slobode. Jer kad Bog nalaže čovjeku da počine sedmog dana, On obnavlja u njemu osjećaj pripadanja Bogu, tako ga iznova oslobađajući od stvari stvorenoga svijeta.<sup>66</sup> I dok čovjek sudjeluje sa svojim Tvorcem u iskustvu počinka šabata prekidajući sa svakodnevnim trudom, on postaje svjesniji svoje duhovne slobode. Počivajući od svog rada i oslobođen od svjetovne rutine, čovjeku se daje rijetka prigoda za promišljanje i kušanje božanske ljubavi koja ga je stvorila i otkupila.

U šabatu je kvaliteta ponovnog stvaranja i odnosa koja se ne može naći osim ukoliko se otkriju potencijali koje je Bog uložio u ovaj osobit dan. Ovdje upoznajemo Boga na ravni koja nije moguća nijednim drugim danom tjedna,<sup>67</sup> jer, kako je Abraham Heschel ukazao, ono u što

---

64 Bogoslužje je ljudski postupak, koje kao i svi drugi ljudski postupci, može skrenuti sa svog pravog objekta, tako gubeći svoj smisao. Teško se mogu zaboraviti upozorenja proroka s tim značenjem ili Amosovo denunciranje izraelskih okupljanja (Amos 5:21-24).

65 Pravi temelj bogoslužja – ne samo sedmog dana, nego sveg bogoslužja – nalazi se u razlikovanju između Boga i Njegovih stvorenja. Kao podsjetnik na Stvaranje, šabat, koji uvijek ovu razliku predočuje ljudskom umu, leži u samom temelju pravog bogoslužja. Vidi J. N. Andrews i L. R. Conradi, *History of the Sabbath and First Day of the Week*, 2. izd. (Battle Creek, Mich., 1873.), str. 509-512.

66 "Ništa nije tako teško potisnuti kao volju da se bude robom nečijoj hirovitosti", zapaža Abraham Joshua Heschel. "Galantno, neprestano, tiho, čovjek se mora boriti za unutarnju slobodu. Unutarnja sloboda ovisi o izuzeću od dominacije stvari kao i od dominacije ljudi. Ima mnogih koji su stekli visoki stupanj političke i društvene slobode, ali samo malo njih nisu zarobljeni stvarima. To je naš konstantni problem – kako živjeti s ljudima i ostati slobodnim, kako živjeti sa stvarima i ostati neovisnim." *The Sabbath: Its Meaning for Modern Man* (New York, 1951.), str. 89.

67 Unatoč dramatičnim naporima, propali su pokušaji onih koji svetkuju nedjelju da daju prvom danu tjedna

ulazimo “nije različito stanje svijesti, nego različita klima”.<sup>68</sup> Premda je istina da mi ne shvaćamo automatski kvalitetu poćinka šabatom pukim počivanjem na šabat, postoji kvaliteta svetkovanja šabata koja se ne može naći nijednog drugog dana, nego Boćjeg dana, dana koji je “blagoslovio”.<sup>69</sup> Kršćani nikada neće shvatiti što uistinu znaći držati *šabat* dok to ne pokućaju – i to ne kao puki dan poćinka, nego na razini njegovog bogomdanog potencijala za boćansko-ljudsko zajedništvo.

**Pozitivno znaćenje ćovjekovog truda.** - Ćovjekov trud time što je smješten u ispravnu perspektivu poćinkom i bogoslućjem šabata stjeće pozitivno znaćenje. Šabat ustvari postaje osnovom za formuliranje kršćanske etike koje poziva ćovjeka općenito da prizna Boćju vlast kako je doćivljena i proslavljena u ćivotu kršćanske zajednice.

Jer je ovo uistinu dan kad se Boćji narod okuplja da ćuje Rijeć Boćju, primajući je sa zahvalnoću, slavljenjem i radoću. I ista zahvalnost, slavljenje i radost trebaju karakterizirati ćovjekove svakodnevnne zadaće. Upravo se u bogoslućju priznaje istinski Bog i kršćani se pozivaju ćivjeti u Boćjoj istini. Ovdje se kršćanina ne samo potiće nego mu se jamći sloboda da ćivi cjelokupnost svog ćivota u odgovornosti koja mu je darovana po Boćjoj istini. Ovdje ćovjek donosi svoj dar i pozvan je ćivjeti od onog što zaradi, priznajući da sve što ima pripada Bogu, u ćijim su oćima svi ljudi jednaki.<sup>70</sup>

Sada kad je osjetio Boćju blizinu i obnovljen u Gospodnje obliće, kršćanin je slobodan sućresti svijet kojega je Bog stvorio. On je tada slobodan ispuniti svoj svakodnevni rad, bolje opremljen za zadatke nadolazećeg tjedna, uistinu, bolje opremljen za cijelu zadaću ćivljenja. Dok zapoćinje novi tjedan, on je ne samo ćovjek koji je iskusio Boćju kreativnu i oćkupljuću ćjubav, nego je on takoder i kršćanin “uskrsnut” s Kristom, sjedeći “na nebesima u Kristu Isusu”.<sup>71</sup> U ovom zajednićtvu s Bogom, sve je njegovo, tako da ih moće koristiti na slavu Boćju. Boćja ga je milost oslobodila, oslobodila od straha pred ljudima i od oboćavanja stvari. Upravo taj ćjelotjedni boravak prisutnosti, koji rezultira iz staloznosti i mira šabata, stvara i naglaćava etićke dimenzije implicirane u poćinku šabata.<sup>72</sup>

## “Proizvoljnost” šabata

Na proizvoljan je naćin Bog odredio da sedmoga dana osobito doćemo poćinuti s Njegovim stvorenjem. On je ispunio ovaj dan sadržajem koji je “nezagaćen” bilo ćime povezanim s cikličnim promjenama prirode ili kretanjima nebeskih tijela.<sup>73</sup> Ovaj sadržaj jest ideja Boćjeg apsolut-

kvalitete šabata.

68 Heschel, *op. cit.*, str. 21.

69 Post. 2:3. “Bog je prethodno blagoslovio ribe morske [1:22] i ćovjeka [redak 28]. Ovaj blagoslov opskrbio ih je snagom da budu plodni i mnoće se.” Potom je sedmi dan blagoslovljen, “darovan snagom za obnovu ćivota, kako bi se od njega ćovjekovo vrijeme naćinilo novim i plodnim”. - Wolff, *op. cit.*, str. 70.

70 Od zapovijedi o šabatu je samo jedan “korak u smjeru ćinjenja svih ljudi jednakim pred Bogom”. - *Ibid.*, str. 71.

71 Ef. 2:6.

72 Po svojoj samoj prirodi zapovijed o šabatu podćrtava sve druge zapovijedi i omogućava njihovo držanje. To je jedina zapovijed koja jamći vrijeme za bogoslućje, za primanje Rijeć i Duha Boćjeg. To je vrijeme izdvojeno u svrhu reflektiranje o i odgovaranje na ćivot u odnosu s Bogom, prirodom, sobom i ćovječanstvom.

73 Napori da se podrijetlo šabata dovede u vezu s fazama mjeseca, poljoprivrednim sezonama, ili bilo kojim drugim prirodnim fenomenom potpuno su propali. Vidi De Vaux, *op. cit.*, str. 480; Walter Harrelson,

nog suvereniteta, suvereniteta neograničenog čak i neizravnim priznavanjem prirodnih kretanja vremena i ritmova života. Kad kršćanin poslušna i svetkuje šabat, on to čini čisto kao odgovor Božjoj zapovijedi, i jednostavno zato što je Bog njegov Tvorac. Tako je zapovijed o šabatu bliže od bilo koje druge zapovijedi u tome da bude istinskom mjerom duhovnosti, i, kao i u vrijeme starog Izraela, često je većim testom odanosti Bogu nego bilo koja druga zapovijed.<sup>74</sup> Biti voljan povući se na šabat od tiranije svijeta stvari, kako bi se susrelo Gospodara neba i zemlje u tišini svojih duša, znači da volimo Boga svim svojim srcem, dušom, umom i tijelom.

Prije zaključka, želim upozoriti na jednu distinkciju. Dosad je trebalo biti jasno da šabat ima značenja za čovjeka našeg doba i to možda i više nego za ljude nekad. To je prvenstveno zbog velikih promjena koje karakteriziraju modernog čovjeka koje žurno od njega zahtijevaju da ponovno pronađe sebe i uspostavi odnos i zajedništvo s Bogom i bližnjima. Sve veća sekularizacija naše kulture, s njezinom grozničavom aktivnosti, dezintegracija našeg društvenog života, nedostatak osobne povezanosti čovjeka s njegovim Bogom simboliziran modernim hirovima kao što je ona ludost "Bog je mrtav", pridodali su zbruci koja vlada našim suvremenim Zapadnim svijetom.<sup>75</sup>

U takvoj atmosferi, šabat kao dan odmora, posvećen Bogu, prečesto postaje traumatičnim iskustvom i to na mnoge načine. Kao prvo, previše je onih koji su u kušnji da posvjetove šabat, liše ga njegovog nadnaravnog značenja i svake dimenzije stvarnosti izvan empirijskog iskustva. Potom, lišivši ga njegove intrinzične kvalitete, koristimo ga za naše sebično zadovoljstvo. Namjesto da bude dan svjetlosti koja osvjetljuje svo čovjekovo vrijeme, on se smatra istim kao bilo koji dan kojeg čovjek živi u svojoj novonađenoj autonomiji. Na isti način on gubi svoju dimenziju posvećenosti. Koliko god možemo birati da ga iznova ispunimo značenjem, mnogima on ostaje praznim danom, izgubivši svoju karakteristiku kao šabat u biblijskom smislu. On naprosto podliježe istoj tiraniji i ropstvu kao i dani u tjednu.

Ali ima i drugih načina poricanja temeljnog smisla šabata. Zaposleni i prezauzeti problemima užurbane i složene svakidašnjice u ludoj jurnjavi, neurotičnom društvu, neki su skloni u šabatu vidjeti samo dosadu i tegobu. Viđen kao dan u kojem jedino želimo da on prođe, šabat je takvima teret, a obveza i držanje šabata postaje "poslom religije".<sup>76</sup> To ima malo zajedničkog s biblijskom ustanovom, jer namjesto da se živi i iskusi kao vrijeme osvježanja i obnove kojeg pruža Bog ljubavi, šabat je postao breme, isprazno vrijeme koje smeta da se provode naši planovi i zamisli. Stoga se onima koji ga promatraju s takvim stavom on uistinu degenerirao u negiranje Božjeg zavjeta milosti.

Kristovo beskompromisno protivljenje farizejskim pogrešnim shvaćanjima o držanju

---

*From Fertility Cult to Worship* (Garden City, N.Y., 1969.), str. 30-32; Tsevat, *op. cit.*, str. 456-458; Jenni, *Die theologische Begründung*, str. 11, 12; Guillén, *op. cit.*, str. 78, 79; Felix Mathys, "Sabbatruhe und Sabbatfest," *Theologische Zeitschrift* 28 (1972.):245, 246.

74 Dok su najveće nagrade povezane s držanjem šabata (Pnz. 28:1; Iza. 56:2-7; 58:13, 14; Jer. 17:24-26; Eze. 20:12-20), trajno kršenje četvrte zapovijedi godinama je stajalo kao duhovni termometar što otkriva bijedu Izraela koji je prekršio Božji zavjet (Izl. 31:15; 35:3; Broj. 15:32-36; Neh. 13:15-22; Jer. 17:27; Eze. 20:13, 16, 21, 24; 22:8, 26).

75 Za primjerenu analizu suvremenih silnica u kulturi Zapada i njihove prijetnje tradicionalnom kršćanskom danu počinka, vidi Christopher Riesling, *The Future of the Christian Sunday* (New York, 1970.), str. 3-15.

76 Arthur W. Spalding, *The Sabbath and the Sabbath Day* (Mountain View, Calif., 1937.), str. 5. U prvom poglavlju svoje knjige Spalding diskutira nekoliko kategorija negativnih svetkovatelja šabata: "opterećeni šabatom", "vezani šabatom" i "ovisnici o šabatu".

šabata vrtjelo se upravo oko ovog odlučnog činitelja.<sup>77</sup> “Šabat je”, govorio je, “načinjen radi čovjeka, a ne čovjek radi šabata”.<sup>78</sup> Drugim riječima, šabat je trebao ljudima biti *blagoslov*, a ne *breme*. To nije dan kojeg Bogu oduzima čovjeku u duhu neke iznude, nego dan kojeg Bog iz ljubavi daje čovjeku. Smatrati šabat danom tuge i jada jest znači poreći njegov autentični smisao dana radosti i sreće, pozivanja čovjekove slobodne i zahvalne poslušnosti kao nužnog rezultata primljenih blagoslova. Upravo tu slobodu i ljubav potvrđuje Krist podsjećajući nas da je “Sin čovječji Gospodar i od šabata”.<sup>79</sup>

## Zaključak

Ovih nekoliko napomena moraju biti dostatnim da naznače kako je autentična teologija šabata poziv da se sedmi dan svetkuje u duhu radosti i zahvalnosti Bogu Tvorcu za Njegovo milosrdno staranje o svojim stvorenjima. Šabat se treba jasno razlikovati od svih radnih dana, kao i od ostalih slobodnih perioda. On nije samo jedan od slobodnih dana, nego sveti dan posvećen obnovi zajedništva s Bogom i bližnjim, te stoga osobito zamišljen da izgradi i osnaži karakter vjernika. On je konstantni podsjetnik na našu stvorenost i na naše postojanje u vremenu. Zbog toga što polaže pravo na cijeloga čovjeka, Bog poziva ljude da drže šabat: to je znak milosti; to je vrijeme koje nam je Bog dao u svojoj ljubavi i koje mi ispunjavamo slavljenjem došašća te vječne slobode, koja je djelomice već naša, slobode koja dolazi od samog živoga Boga.

### SUMMARY

#### **Reflections on a Theology of the Sabbath**

The Sabbath issue involves far more than the mechanics of keeping the right day as a holy day of rest and worship. Essentially, it is a matter of belief or disbelief in Jesus Christ as Creator and Redeemer, as revealed in the Scriptures; therefore it bears upon the future orientation of one's entire way of life.

In this chapter I wish first to consider briefly the basic theological significance of the Sabbath as it is conceived in Scripture, and second to discuss how this day of rest sheds light upon the pattern of man's basic posture in the presence of God and of his fellow men.

**Key words:** *Sabbath; Saturday; Theology-of-Sabbath*

Izvornik: Raul Dederen. “Reflections on a Theology of the Sabbath.” U *The Sabbath in Scripture and History*. Urednik, Kenneth A. Strand, Washington, D.C.: Review and Herald, 1982. Str. 295 – 306.

Prijevod: *Željko Porobija*

---

<sup>77</sup> Vidi, primjerice, epizodu iz Marka 2:23-28.

<sup>78</sup> Marko 2:27.

<sup>79</sup> Redak 28.

